



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS  
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

## AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

### İKİNCİ BÖLÜM

#### KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no: 16941/05

Murat ÖZDÜ / TÜRKİYE

*Başkan*

Valeriu Grişco,

*Hâkimler*

Arnfinn Bårdsen,

Peeter Roosma,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 11 Şubat 2020 tarihinde komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

11 Mayıs 2005 tarihinde yapılan başvuruyu göz önünde bulundurarak,

Davalı Hükümet tarafından sunulan görüşler ile başvuranın cevap olarak sunduğu görüşleri dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

## OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran Murat Özdu, 1976 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, İzmir’de ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde Muğla ve İstanbul Barolarına bağlı Avukatlar E. Cinmen ve A. Pehlivan tarafından temsil edilmiştir.

2. Türk Hükümeti (“Hükümet”) ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

### A. Davanın Koşulları

3. Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

4. Başvuran 1992 yılında yasadışı bir örgüt olan PKK tarafından gerçekleştirilen çok sayıda silahlı saldırıya katılmıştır. Bu olaylar sırasında çok sayıda güvenlik gücü öldürülmüş veya yaralanmıştır. Başvuran son saldırı sonrasında yakalanmıştır.

5. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi 24 Mayıs 1993 tarihinde, balistik karşılaştırmanın yetersiz olduğu gerekçesiyle, söz konusu saldırılardan birine katılmakla suçlanan başvuranın beraatine karar vermiştir. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranın, dört jandarmanın öldürüldüğü ve onunun yaralandığı başkaca iki saldırıya katıldığını tespit etmiştir. Başvuranın eylemlerinin, Devletin toprak bütünlüğünü hedef aldığı değerlendirilmesinde bulunmuş ve başvuranı bölücülükten suçlu bularak, olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan Ceza Kanunu’nun 125. maddesi gereğince ölüm cezasına mahkûm etmiştir (765 sayılı Kanun, “Eski Türk Ceza Kanunu”). İlgilinin, suçların işlendiği tarihte çocuk olmasını göz önünde bulundurarak, Türk Ceza Kanunu’nun 13. maddesi ve 55. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, cezasını yirmi dört yıl “ağır hapis cezasına” çevirmiştir. Mahkeme aynı zamanda, başvuranın vatani görevini yaptığını ifade etmesi ve PKK’nın eylemlerini övmeye devam etmesi nedeniyle yargılama sürecindeki

olumsuz davranışlarını dikkate alarak, yalnızca, çocuklar için öngörülen asgari ceza indirim oranı uygulanmasına karar vermiştir. Söz konusu mahkûmiyet kararı 5 Ekim 1993 tarihinde, Yargıtay tarafından onandıktan sonra kesinleşmiştir.

6. Savcı, 11 Ekim 2002 tarihinde, yukarıda anılan 765 sayılı Kanun da dâhil olmak üzere çeşitli kanunlarda değişiklik yapılması ile ilgili olan ve barış zamanında idam cezasını kaldıran 4771 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesini göz önünde bulundurarak (yukarıda 21. paragraf), yeni Kanun'un başvuran hakkında potansiyel olarak uygulanabilecek daha hafif hükümler içerip içermediğinin belirlenmesi amacıyla ek karar vermesi talebiyle Devlet Güvenlik Mahkemesine başvurmuştur.

7. Devlet Güvenlik Mahkemesi 16 Ekim 2002 tarihinde öncelikle, 4771 sayılı Kanun'un 1. maddesinin, idam cezasını barış zamanında kaldırdığını ve bu cezanın "müebbet ağır hapis cezasına" dönüştürülmesini öngördüğünü kaydetmiştir. Daha sonra, 4771 sayılı Kanun'un hazırlık çalışmalarına atıfta bulunmuş ve 61. maddenin (hafifletici nedenlerin uygulanmasında aşama sırası) uygulanmasından örnek olarak bahsedilmiş olması sebebiyle bunun, nihai hükmü ölüm cezası olan cezalar için öngörüldüğü sonucuna varmıştır. Aynı zamanda, Türk Ceza Kanunu'nun zaman aşımı sürelerini düzenleyen 102 ve 112. maddelerinin söz konusu Kanun'un 1 § a ve b) maddesinde öngörülen istisnalar arasında yer alması nedeniyle, bunun açıkça, idam cezasının kaldırılmasının yalnızca nihai olarak bu cezaya mahkûm edilenleri ilgilendirdiğine işaret ettiğini de belirtmiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuran hakkında verilen idam cezasının zaten 765 sayılı Kanun'un, 4771 sayılı Kanun'un 1 §§ a) ve b) maddesinde öngörülen istisnalarla açıkça hariç tutulan 55. maddesi gereğince şahsi hürriyeti bağlayıcı muvakkat ağır cezaya çevrilmiş olması nedeniyle, idam cezasının kaldırılmış olmasının, bahse konu bu ceza üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna varmıştır. Devlet Güvenlik Mahkemesi 27 Şubat 2003 tarihinde, başvuran tarafından bu karara karşı yapılan itirazı reddetmiştir.

8. Başvuran 21 Eylül 2004 tarihinde, her koşulda ölüm cezasını kaldıran ve bu süre içerisinde yürürlüğe giren 5218 sayılı Kanun'un lehte olan hükümleri (bk. aşağıda 23. paragraf ve devamı) gereğince cezasının yeniden değerlendirilmesi talebiyle zaman içinde görevli olan Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesine başvurmuştur.

9. Ağır Ceza Mahkemesi 15 Ekim 2004 tarihinde, 5218 sayılı Kanun'da belirtilen değişikliklerin neticede ölüm cezasına mahkûm edilen kişileri de ilgilendirdiğinin ve dolayısıyla, söz konusu Kanun'un, sonunda yirmi dört yıl hapis cezasına mahkûm edilmiş olması sebebiyle başvuranın durumuna uygulanabilir olmadığına altını çizerek başvuranın talebini reddetmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi 19 Kasım 2004 tarihinde, bu karara karşı yapılan itirazı reddetmiştir.

10. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülen yeni Ceza Kanunu (5237 sayılı Kanun) 26 Eylül 2004 tarihinde kabul edilmiştir. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi 3 Kasım ve 7 Aralık 2004 tarihlerinde, bu yeni hükümler, hakkında uygulanacak olursa da, başvuranın belirlenmiş cezayı henüz çekmediğinin altını çizerek, 5237 sayılı Kanun'un hükümlerinden ve salıverilmeden yararlanma talebini reddetmiştir.

11. Başvuran 12 Ocak 2005 tarihinde, yine 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülen 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 107. maddesinin 5. fıkrasının b) bendi uyarınca salıverilme talebiyle yeniden Ağır Ceza Mahkemesine başvurmuştur (bk. aşağıda 39. paragraf).

12. Ağır Ceza Mahkemesi 16 Şubat 2005 tarihinde bu talebin reddine karar vermiştir. Eski Ceza Kanunu'nun 125. maddesinde belirtilen bölücülük suçunun, yeni Ceza Kanunu'nun, ikinci fıkrasında bölücülük suçunun işlenmesi dolayısıyla bağlantılı suçların işlenmesi halinde, bu suçların da ayrı olarak cezalandırılmasını gerektiren 302. maddesinde öngörüldüğünün altını çizmiştir. Ancak, başvuranın 24 Mayıs 1993 tarihli mahkûmiyet kararında, ilgilinin, dört jandarmanın ölümüne ve on jandarmanın da yaralanmasına

neden olan silahlı faaliyetlere katıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, yeni Ceza Kanunu, başvuranın yararlanabileceği daha hafif herhangi bir yeni hüküm içermemekteydi. Başvuranın itirazı 18 Mart 2005 tarihinde reddedilmiştir.

13. Cezanın infazından sorumlu savcı tarafından 1 Haziran 2005 tarihinde başvuranın durumunun yeniden değerlendirilmesi amacıyla başvuru Ağır Ceza Mahkemesi 8 Haziran 2005 tarihli kararla, yeni Ceza Kanunu'nun 31. maddesinde, suçun işlendiği tarihte sanığın küçük olması halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının on dört yıldan yirmi yıla kadar ağır hapis cezasına çevrilmesinin öngörüldüğünü belirtmiştir. Bu nedenle, başvuranın mahkûm edildiği eski Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin eşdeğeri yeni Ceza Kanunu'nun 302. maddesi olup, ikinci fıkrasında, bölücülük suçu kapsamında işlenen suçların her birinin ayrı olarak cezalandırılması öngörülmekteydi. 24 Mayıs 1993 tarihli mahkeme kararında, başvuranın dört jandarmanın öldürülmesinde ve onunun canına kastedilmesinde yer aldığı saptanmış olması nedeniyle, yeni Ceza Kanunu'nun hükümlerinin uygulanması ilgili lehine değildi.

14. Savcı 10 Temmuz 2008 tarihinde, başvuranın serbest bırakılma tarihini teyit etmek amacıyla yeniden Ağır Ceza Mahkemesine başvurmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi 15 Temmuz 2008 tarihli kararla, Yeni 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un, başvurana 26 ay 16 gün ceza indirimi imkânı sağlayan 107. maddesinin 5. fıkrası uyarınca (bk. aşağıda 39. paragraf), koşullu salıverilme tarihini 21 Temmuz 2008; kesin salıverilme tarihini ise 26 Eylül 2016 olarak göstermiştir. Başvuran 21 Temmuz 2008 tarihinde serbest bırakılmıştır.

## B. İlgili İç Hukuk Kuralları

### 1. Eski Türk Ceza Kanunu (765 sayılı Kanun)

15. 1 Mart 1926 tarihinde kabul edilen 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinin 2. fıkrasında, suçun işlendiği zamanın kanunu ile sonradan kabul olunan kanunun hükümleri arasında farklılık olması halinde failin lehinde olan kanunun uygulanması öngörülmektedir.

16. Eski Türk Ceza Kanunu'nun 55. maddesi aşağıdaki şekildeydi:

“Fiili işlediği zaman on beş yaşını bitirmiş olup da on sekiz yaşını bitirmemiş olanlar hakkında aşağıda yazılı şekillerde ceza tayin olunur:

1. İdam cezası yerine yirmi seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası;
2. Müebbet ağır hapis yerine on beş seneden yirmi seneye kadar ağır hapis cezası verilir.
3. Diğer cezaların üçte bire kadarı indirilir. (...)”

17. Eski Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir Devletin hakimiyeti altına koymağa veya Devletin istiklalini tenkise veya birliğini bozmağa veya Devletin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmağa matuf bir fiil işleyen kimse ölüm cezası ile cezalandırılır.”

18. Eski Türk Ceza Kanunu'nun 70 ve 73. maddeleri, artan tecrit sürelerini ve cezanın içtimaı halinde infaz usullerini düzenlemektedir.

Söz konusu hükümlere göre, cezaların birden çok olması halinde, idam cezasının ve şahsi hürriyeti bağlayıcı muvakkat cezanın birleşmesi halinde, cezanın infazı idam cezasına göre olur.

Birden çok ağırlaştırılmış müebbet ağır hapse mahkûmiyet halinde, ceza, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis olarak infaz olunur. Birden çok müebbet ağır hapse mahkûmiyet halinde ise, ceza, müebbet ağır hapis olarak infaz olunur.

Müebbet ağır hapis ve şahsi hürriyeti bağlayıcı muvakkat ceza söz konusu olduğunda, cezanın infazı müebbet ağır hapse göre yapılır.

19. 21 Temmuz 2004 tarihli 5218 sayılı Kanun'la, yukarıda 55, 70, 73 ve 125. maddelerde yer alan “idam cezası” ibareleri, “ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis” olarak değiştirilmiştir.

20. 16 Temmuz 1965 tarihli 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un (Cezaların İnfazı Hakkında Eski Kanun) 19. maddesinde, iyi hal şartıyla; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanların en az yirmi beş yılını; müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanların, en az yirmi yılını ve şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilmiş olanların cezalarının yarısını çektikleri takdirde, şartla salıverilme imkânından yararlanmaları öngörülmektedir.

### *2. 2002 tarihli 4771 Sayılı Kanun*

21. 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun 9 Ağustos 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1 § A maddesinde, barış zamanında, bazı suçlar için öngörülen idam cezalarının “müebbet ağır hapis cezasına” dönüştürülmesi öngörülmektedir.

Bu maddenin a) fıkrasında, Türk Ceza Kanunu'nun 55. maddesinde belirtilen idam cezası ile ilgili olanlar da dâhil olmak üzere, bu şekilde belirtilen ilkeye ihtiyatlar getirmektedir.

22. 1 § B maddesinde, idam cezası, “müebbet ağır hapis cezasına” dönüştürülen hükümlülerin cezalarının infazında ek tecrit sürelerine işaret edilmekte ve müebbet ağır hapis cezasının terör suçluları hakkında ölünceye kadar devam ettiği belirtilmektedir.

### *3. 2004 tarihli 5218 Sayılı Kanun*

23. 5218 sayılı Ölüm Cezasının Kaldırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun 21 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

24. Bu Kanun'un 1 § A – 10) ve 24) maddesiyle, 55. maddenin 1. fıkrasında ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinde yer alan “idam cezası” ibaresi “ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis” olarak değiştirilmiştir.

25. 1 § I maddesinde, ölüm cezaları “ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen” veya ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkûm olan terör suçluları hakkında ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasının ölünceye kadar devam ettiği belirtilmektedir.

26. 1 § K maddesiyle, yukarıda anılan 4771 sayılı Kanun'un 1. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

#### *4. Yeni Türk Ceza Kanunu*

27. Yeni Türk Ceza Kanunu (5237 sayılı Kanun) 26 Eylül 2004 tarihinde kabul edilmiş ve 12 Ekim 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

28. 13 Kasım 2004 tarihinde yayımlanan ve 18 Mayıs 2005 tarihli 5349 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle değişiklik yapılarak 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 6. maddesiyle “ağır” ibaresi kaldırılmış ve ağır hapis cezaları, hapis cezasına dönüştürülmüştür

29. Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümlerinin farklı olması halinde, failin lehine olan kanunun uygulanması gerekmektedir.

30. Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 302. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“1. Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin egemenliği altına koymaya veya Devletin bağımsızlığını zayıflatmaya veya birliğini bozmaya veya Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya yönelik bir fiil işleyen kimse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.



## ÖZDÜ / TÜRKİYE KARARI

2. Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur. (...)"

31. Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 31. maddesinin 3. fıkrasının 8 Temmuz 2005 tarihine kadar yürürlükte olan hali aşağıdaki şekildedir:

"(...) 3. Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde ondört yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası sekiz yıldan fazla olamaz."

32. Bu madde, 8 Temmuz 2005 tarihli 5377 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik ile, söz konusu hüküm aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

"(...) 3. Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde *onsekiz* yıldan *yirmidört* yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde *oniki* yıldan *onbeş* yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası *oniki* yıldan fazla olamaz. "

### *5. Yeni 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*

33. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 107. maddesinin 4. fıkrasında, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar ile ilgili olarak, iyi hal şartıyla; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanların en az otuz altı yılını; müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanların en az otuz yılını; süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olanların cezalarının dörtte üçünü çektikleri takdirde, koşullu salıverilme imkânından yararlanmaları öngörülmekteydi.

34. 107. maddesinin 4. fıkrasının a) bendi uyarınca, koşullu salıverilme süresi, kişinin birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya

ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına mahkûm edilmesi hâlinde kırk yılı aşamaz.

35. 107. maddesinin 4. fıkrasının b) bendi uyarınca, bu süre, birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuz dört yılı aşamaz.

36. 107. maddesinin 4. fıkrasının c) bendi uyarınca, bu süre, bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde kırk yılı aşamaz.

37. 107. maddesinin 4. fıkrasının d) bendi uyarınca, bu süre, bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuz dört yılı aşamaz.

38. 107. maddesinin 4. fıkrasının e) bendi uyarınca, bu süre, birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuz iki yılı aşamaz.

39. 107. maddesinin 5. fıkrası uyarınca, çocuklar hakkında, on sekiz yaşını dolduruncaya kadar infaz kurumunda geçirdiği bir gün, iki gün olarak dikkate alınır. 19 Aralık 2006 tarihinde yapılan değişiklik ile, bu sınır on beş yaşını dolduruncaya kadar olarak değiştirilmiştir.

40. Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 81. maddesinde, kasten öldürme için müebbet hapis cezası öngörülmektedir. Ağırlaştırıcı koşullar 82. maddede sıralanmakta ve öngörülen ceza, bu maddede belirtilen haller için ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıdır.

41. 4771 ve 5218 sayılı Kanun'lar ile 2005 Türk Ceza Hukuku Reformu hakkında başkaca bilgiler için, Mahkeme, *Karsu ve diğerleri/Türkiye* (No. 34971/05, §§ 23-38, 27 Mart 2018) ve *Öcalan/Türkiye (n° 2)* (No. 24069/03, 197/04, 6201/06 ve 10464/07, §§ 62-71, 18 Mart 2014) kararlarına atıf yapmaktadır.

## ŞİKÂyetLER

42. Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesine dayanarak, ulusal mahkemelerin, hakkında daha hafif kanunu uygulamayı reddetmelerinin, söz

konusu hükümlerin uygulanmasından kaynaklanacak olandan daha uzun bir hapis cezası çekmek zorunda kalması nedeniyle, özgürlük ve güvenlik hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini iddia etmektedir.

43. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasına dayanarak, daha hafif yasal hükümlerden yararlanma talebinin reddedilmesiyle sonuçlanan yargılamanın hakkaniyetten yoksun olduğundan yakınmaktadır. Bu bağlamda, ulusal mahkemelerin kararlarının gerekçesiz olduğunu, bu mahkemeler önünde duruşma düzenlenmediğini, bu mahkemelerin tarafsız olmadığını, Cumhuriyet Savcısının mütalaasının tebliğ edilmediğini ve kanunun yanlış uygulandığını iddia etmektedir.

44. Başvuran aynı zamanda, Ağır Ceza Mahkemesinin, dört jandarmanın ölümünden ve onunun yaralanmasından sorumlu olduğu yönündeki tespitinin, Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasıyla güvence altına alındığı şekliyle masumiyet karinesi ilkesi ihlal edilerek, duruşma olmadan açıklanan suçluluk tespiti olarak anlaşılması gerektiğini ileri sürmektedir.

45. Başvuran son olarak, Sözleşme'nin 7. maddesine dayanarak, daha hafif olan yeni yasal hükümlerin uygulanmamasından şikâyet etmektedir.

## HUKUKİ DEĞERLENDİRME

46. Başvuran öncelikle, mahkûmiyetini izleyen kanunların daha lehte olduğunu düşündüğü hükümlerinin uygulanmamasından şikâyet etmekte ve Sözleşme'nin bazı hükümlerini ileri sürmektedir.

47. Hükümet, başvuranın iddialarına karşı çıkmaktadır. Ayrıca, başvuranın, Ağır Ceza Mahkemesinin -yeni Ceza Kanunu'nun hükümlerinin başvuran lehine olmadığına açığa çıktığı- 3 Kasım 2004 tarihli kararını izleyen altı ay içinde Mahkemeye başvurmuş olması gerektiğini ileri sürmektedir.

48. Mahkeme, aşağıda açıklanan gerekçelerden ötürü başvuruyu kabul edilemez olarak değerlendirmesi sebebiyle, Hükümetin itirazı üzerinde durmanın gerekli olmadığı kanısına varmaktadır.

#### **A. Sözleşme'nin 7. maddesi hakkında**

49. Mahkeme, somut olayda konunun merkezini oluşturması sebebiyle, incelemesine Sözleşme'nin 7. maddesiyle başlamanın uygun olduğunu düşünmektedir. Bu hüküm, aşağıdaki şekildedir:

“1. Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz.

Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

2. Bu madde, işlendiği zaman uygar uluslar tarafından tanınan genel hukuk ilkelerine göre suç sayılan bir eylem veya ihmalden suçlu bulunan bir kimsenin yargılanmasına ve cezalandırılmasına engel değildir.”

50. Konuyla ilgili genel ilkeler için, Mahkeme, *Del Río Prada/İspanya* ([BD], No. 42750/09, §§ 77-90, AİHM 2013), *Scoppola/İtalya (n° 2)* ([BD], No. 10249/03, §§ 92-109, 17 Eylül 2009) ve *Kafkaris/Kıbrıs* ([BD], No. 21906/04, §§ 137-142, AİHM 2008) kararlarına atıf yapmaktadır.

51. Mahkeme Sözleşme'nin 7. maddesinin 1. fıkrasının yalnızca daha ağır ceza kanunlarının geriye yürümezliği ilkesini değil, fakat aynı zamanda ve zımnen, lehte olan ceza kanununun geri dönük olarak uygulanması kuralını da güvence altına aldığını daha önce ifade ettiğini hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *Scoppola* kararı, § 109).

52. Mahkeme ilk olarak, Türk hukukunun 2005 reformundan sonra olduğu gibi önce de, lehte olan ceza kanununun geriye dönük olarak uygulanmasını da öngördüğünü kaydetmektedir (yukarıda 15 ve 29. paragraflar).

53. Mahkeme, başvuranın durumu ile ilgili olarak, ilgilinin 1993 yılında, dört kişinin ölümüyle ve on kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan iki silahlı

saldırıyla fiilen katılma nedeniyle mahkûm edildiğini gözlemlemektedir. Söz konusu fiillerin bir terör örgütü adına işlenmesi nedeniyle, ulusal mahkemeler, olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan Ceza Kanunu'nun bölücülüğü düzenleyen 125. maddesi gereğince başvurayı ilk olarak ölüm cezasına; sonrasında aynı Kanun'un 55. maddesi uyarınca, suçun işlendiği tarihte çocuk olmasını hafifletici neden olarak göz önünde bulundurarak, nihayetinde cezasını yirmi dört yıl ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına indirmişlerdir.

54. Başvuranın 2002 ve 2003 yıllarında, 4771 ve 5218 sayılı Kanunlar ile ilgili olarak yaptığı talepler, nihai olarak verilen ölüm cezasını amaçladıkları gerekçesiyle reddedilmiştir.

55. Mahkeme, bu kanunların ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasının terör suçluları hakkında ölünceye kadar devam etmesi ile ilgili özel hükümlerini dikkate alarak, ulusal mahkemeler tarafından belirtildiği üzere, değişikliklerin, tartışmasız şekilde, gerçekten de ilk verilen kararı değil, nihai hükmü hedeflediklerinin görüldüğünü tespit etmektedir. Ulusal mahkemelerin ek gerekçelerini göz önünde bulundurarak, Mahkeme, konuyla ilgili yapılan değerlendirmeyi eleştirmeye imkân verecek herhangi bir neden görmemektedir (yukarıda 7, 9, 21, 23. paragraflar)

56. Başvuranın sonraki talepleri, yeni Ceza Kanunu'nun özellikle, 302. maddesiyle düzenlenen bölücülük suçunun, yalnızca ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını değil fakat yanı zamanda, bu maddenin ikinci fıkrasında, bölücülük suçunun işlenmesiyle bağlantılı fiillerin her birinin ayrı olarak cezalandırılmasının öngörüldüğü gerekçesiyle reddedilmiştir (yukarıda 10-13 ve 30. paragraflar). Her bir fiilin ayrı olarak nitelendirilmesi ve cezalandırılması, bu suç ile ilgili olan, eski Ceza Kanunu'nun 125. maddesi ile yeni Ceza Kanunu'nun 302. maddesi arasındaki temel farklı oluşturmaktadır (yukarıda 17-30. paragraflar).

57. Sonuç itibarıyla, yeni Ceza Kanunu'nun başvuranın durumuna uygulanması halinde, bu suçların örgütün faaliyeti çerçevesinde ya da terör

faaliyetleri kapsamında işlenme ağırlaştırıcı koşulu hesaba katılmadan, ilgili, bölücülük nedeniyle ayrıca en az üç kez adam öldürmekten (yukarıda 40. paragraf) ve dokuz kez yaralamaya neden olan saldırılardan ayrı olarak mahkûm edilirdi.

58. İlgili kararlarda, yeni Ceza Kanunu'nun uygulanması durumunda başvurana verilecek nihai cezanın somut ifadelerle belirtilmesi daha iyi olacak olsa da, çocuk olma hafifletici nedeni ile ilgili hükmün 1 Haziran ile 8 Temmuz 2005 tarihleri arasında yürürlükte olan daha lehte hali uygulanacak olsa bile, mahkemelerin, başvuranın 1993 yılında çarpıtıldığı yirmi dört yıl ağır hapis cezasına kıyasla ölçülemez olan fark dikkate alındığında toplam cezayı hesaplamanın gerekli olduğu kanaatinde olmadıkları aşikar gibi görünmektedir (yukarıda 31 ve 40. paragraflar).

59. Sonuç olarak, bu şikâyet, açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

## **B. Başvurunun geri kalanı hakkında**

60. Başvuran, yeni Ceza Kanunu'nun daha lehte olduğunu düşündüğü hükümlerinin uygulanmasından kaynaklanan daha uzun bir hapis cezası çekmek zorunda kaldığını iddia etmekte ve Sözleşme'nin 5. maddesini ileri sürmektedir.

61. Mahkeme, yukarıda 7. madde ile ilgili olarak vardığı sonucu dikkate alarak, Sözleşme'nin 5. maddesi açısından herhangi bir farklı sonucun ortaya çıkmadığı kanaatine varmaktadır.

62. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasına dayanarak, cezasının düzenlemesine ilişkin yargılamaların bazı açılardan hakkaniyetten yoksun olduğundan yakınmaktadır. Başvuran aynı zamanda, cezasının yeni kanuna uyarlanması yönündeki talebini inceleyen mahkemeler tarafından dört jandarmanın ölümü ve onunun yaralanmasından sorumlu olduğuna

ilişkin tespitinin, Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasıyla güvence altına alındığı şekliyle masumiyet karinesi ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmektedir.

63. Mahkeme daha önce, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ceza yönünden, ilk mahkûmiyet kararının, daha lehte olan yeni Ceza Kanunu'na uygun hale getirilmesini amaçlayan bir yargılamaya uygulanamayacağını ifade ettiğini hatırlatmaktadır (*Nourmagomedov/Rusya*, No. 30138/02, § 50, 7 Haziran 2007). Somut olayda, başvuranın yeni Ceza Kanunu'nun lehine olacağı yönündeki iddiasının ulusal makamlar tarafından reddedildiği doğru olsa da -Mahkemenin yukarıda 7. madde açısından yaptığı gibi- müteakip yargılamaların başvuran hakkındaki ilk yargılamanın yeniden görülmesine imkân tanımadığı kaydedilmelidir. Bu nedenle, başvuran hakkında verilen 1993 tarihli mahkûmiyet kararı bozulmamış ya da değiştirilmemiştir. Bu itibarla, başvuranın 1993 yılındaki mahkûmiyetini izleyen yargılamaların hiçbiri özgürlük hakkı üzerinde de belirleyici değildi ve bu nedenle medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgisi de bulunmamaktaydı (yukarıda anılan *Nourmagomedov* kararı, § 50, bk. aksi yönde bir karar için, *Aerts/Belçika*, 30 Temmuz 1998, § 59, Karar ve Hükümler Derlemesi 1998-V. bk. aynı zamanda, yukarıda anılan *Del Río Prada* kararı, § 127, kesin salıverilme tarihinin ertelenmesi ile ilgili dava).

64. Mahkeme bunun yanı sıra, mevcut davanın özel koşullarında ve başvuranın son şikâyetinin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, başvuranın Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrası kapsamındaki iddiasının aksine, 1993 yılındaki mahkûmiyeti sırasında dört kişinin ölümüne ve on kişinin yaralanmasına katıldığı tespit edildiğinin altını çizmenin de yararlı olacağı kanaatindedir (yukarıda 5. paragraf).

65. Yukarıda belirtilen hususlar dikkate alındığında, Mahkeme, başvurunun bu kısmının, 35. maddenin 3. fıkrasının a) bendi anlamında Sözleşme'nin hükümleriyle konu bakımından (*ratione materiae*)

ÖZDÜ / TÜRKİYE KARARI

bağdaşmadığına karar vermekte ve 35. maddenin 4. fıkrası uyarınca reddetmektedir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir.*

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilerek, 19 Mart 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı  
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Valeriu Griçco  
Başkan